

650 USURBIL BIZI

Turismoari begiratzeko betaurreko berriak atondu dituen herri proiektua

Datorren urriaren 14an aurkeztuko du Usurbilgo Udalak 650 Usurbil Bizi izeneko proiektua. Turismo egitasmo bat da, baina hori baino gehiago ere bada: herri proiektu indartsua, ezohikoa eta berritzailea. Turismoa begiratzeko eta ulertzeko modua irauli nahi du, turismoa jendartea eraldatzeko tresna bihurtzeko. Turismoa, mundua aldatzeko.

Agurtzane Solaberrieta Usurbilgo alkateak eta Jon Maia proiektuaren dinamizatzaileak azaldu dizkiote GAUR8ri egitasmoaren tripak. «Legealdi honen hasieran lehentasunen eta egitekoen plan bat osatu genuen eta egitekoen artean herri honek aspalditik zeukan etxeko lan bat jarri genuen: ikusiz herri honek badituela potentzialtasun ugari, baduela zer erakutsi, turismo eredua inguruan hausnarketa bat egiteko beharra ikusten genuen eta horren arabera turismo eskaintza bat osatzeko. Aurrez egin da zerbait, ezaguna Harria Hitz kultura ibilbidea. Baina ikusten genuen ez zela aski, Usurbilek proiektu osoago bat behar zuela. Proiektuaren parte izan behar zuten osagaiak nahiko identifikatuta genituen, puzzlearen piezak bagenituen, baina pieza horiek josiko zituen proiektu bat falta zen. Proiektua baino gehiago, horri guztiari lotura emango zion errelato bat eraikitzea falta zen», azaldu du alkateak.

Turismo ereduen inguruko eztabaida bizi-bizi dago. Uda honetan bertan turismoak Euskal Herriko hainbat tokitan utzi duen arrastoak zeresana eman du. Bide horretan, Usurbilen garbi zeukaten zer ez zu-

 JENDARTEA / Amagoia Mujika Telleria

Turismoa inbaditzailea, kontrolaezina eta kanpokoari begira pentsaturikoa izaten da askotan. Usurbilen konbentzitura daude izan daitekeela bestelakoa, herriak eta herritik pentsatua. Herriak erabaki dezala zer erakutsi nahi duen eta nola. Aitzindaria den proiektua abiatu dute, turismoaren gaineko ohiko begirada iraultzen duena.

ten nahi, zein turismo eredu ez zuten nahi, baina horren alternatiba josteko hariaren bila zebiltzan; egungo turismo ereduetatik kanpoko beste bideren baten bila. Hausnarketa horren bueltan zebiltzala topo egin zuten Jon Maiarekin.

«Urteak daramatzat gaiari bueltak ematen. Turismoaren gaia asko interesatzen zait. Turismoa oso estigmatizatuta dago, albo-kalte ugari dituen sektore bat da, kontrolatzen oso zaila, kulturalki inbasiboa izatera iristen da, eragina du he-

rritarren bizitza kalitatean –salneurriak, alokairuak, aparkalekuak...–, mentalitate aldaketa bat eragiten du pixkanaka, kanpokoari begira eraikitzen den gizarte bat eragiten du... turismoa gai konplikatu da eta asko eragiten du herri baten identitatean. Beti ari gara turismoa kritikatzeko, baina kritikatzeko gain, pentsatu beharko genuke eredu bat gure balioekin bat egingo duena, alternatiba bat sortu beharko da... Eredu propio baten bilaketan abiatu beharko genuke,

Beheko irudian, Usurbilgo kaxkoa. Euskararen herria da Usurbil eta horri balioa eman eta bisitariak erakartzeko ezaugarri bihurtu nahi dute.
Jon URBE | FOKU

norberaren balioak traizionatu gabe. Eta horri bueltaka hasi nintzen. Azken finean, ideia nagusia da turismoa ere beste mundu bat posible dela erakusten duen tresna eta eremu bihurtzea. Turismoa gizarte eraldaketarako tresna bihurtzea. Badirudi antagoinoak direla bi ideiak, baina hori da asmoa, turismoa mundua aldatzeko tresna bihurtzea».

650 URTE, 650 USURBIL

Gogoeta eta nahi horretatik sortu da 650 Usurbil Bizi herri proiektua. Zenbakiak baditu gutxienez bi ertz. Batetik, iaz Usurbilgo herriak 650 urte bete zituen eta mendeurren hori jasotzen du. Bestetik, 650 Usurbil daudela esateko balio du, herri ugari herri bakarrean. «Usurbil asko daude eza-gutzeko eta bizitzeko. Bizi, bai bertakoek bizitzeko herria, proiektua herritarrei bideratua dagoelako. Eta, bizi, kanpora begira, Usurbil bizi ahal izateko kanpoko eskaintza bati begira ere badagoelako. Bi norabide ditu, herritarrak eta bisitariak. Bertakoek zein bisitariak Usurbil horiek denak bizitzeko proiektu bat eraiki dugu», esan du Maia.

Usurbil eta turismoa. Zer nezesidade? Pentsatuko zuen honezkero baten batek. «Turismoaren inguruan daukagun ideia desmuntatu behar dugu. Beste hitz baten bila ere aritu naiz, turismo hitza txarrerako kutsatua dagoelako, baina ez dut topatu. Zer nezesidade? Bada, mundua aldatu nahi dugu. Usurbilek gauzak egiteko beste modu bat dauka eta hainbat eremutan ikusten da hori. Beste gizarte eredu bat eraiki nahi duen herri bat da eta bisitariak erakutsi nahi diegu posible dela beste mundu bat eraikitzea, posible dela

gauzak beste modu batera egi-
tea, Usurbilen modu horiek
ezagutu eta beren herrira era-
man ditzaten».

MOLDEZ ERE BERRITZAILEA

Turismo eskaintza berritzailea
da. Alkatearen hitzetan, «gar-
rantzitsua da zuk argia non
jartzen duzun, zer ikusarazi
nahi duzun. Galdera batzuetatik
abiatu gara: Zer da Usurbil?
Zerk ezaugarritzen du? Zein-
tzuk dira herriaren nortasun
ikurrak? Nola proiektatu nahi
dugu identitate hori? Bi di-
mentsiotan, gainera, herrira
begira eta kanpora begira».

Moldez ere berritzailea da,
parte-hartze prozesu baten bi-
dez erantzun baitituzte alkate-
ak mahai gainean jarritako gal-
dera horiek. Prozesu horretan
herriko eragileak izan dira pro-
tagonista, haiek erabaki dute
zer erakutsi nahi duten, zer
den beren herria. «Normalean
turismoan alderantziz gerta-
tzen da, turismo operadoreek
erabakitzen dute zer saldu eta
nola», esan du Solaberrietak.
«Hasieratik bestelako turismo
eredu bat eraiki nahi badugu,
garrantzitsua da nola hasten
garen. Eta garbi genuen behe-
tik gora izan behar zuela eta
modu kolektiboan. Lehen aipa-
tutako galdera horiei modu ko-

lektiboan erantzun diegu», ja-
rraitu du.

Hartara, Jon Maia herriko 40
eragile desberdinekin elkartu
da. «Zer dagoen martxan, zer
botatzen duten faltan... Usur-
bilgo puzzlea osatzen duten
pieza guztiak identifikatu eta
mahai gainean jarri ditugu».

Elkarriketa horietatik ondo-
riotatu dute Usurbilen identi-
tatea zerk osatzen duen eta ho-
riek nola erakutsi eta bihurtu
eskaintza turistiko. «Herriaren
identitatearen parte den onda-
rea jasotzen da, ez soilik onda-
re materiala, baita ondare im-
materiala ere. Eta baita
Usurbilek gaur egun martxan
dituen proiektu eraldatzaileak
ere. Proiektu horiekiko eta ba-
lio horiekiko interesa izan de-
zakeen bisitari hori erakarri
nahi dugu», esan du Solabe-
rrietak.

Produktu turistiko desberdi-
nak josten ari dira, guztiak he-
rriko eragileekin elkarlanean.
Batzuk dagoeneko herrian
dauden ekimenak dira, balioa
eman, distira atera eta eskain-
tzeko moduan jarriko dituzte-
nak. Beste batzuk berriak dira,
turismoa begiratzeko betau-
rreko berri horietatik espresu-
ki sortutakoak.

Jon Maiak nabarmendu due-
nez, «altxorrez beteta dagoen

Errioaren Usurbil, Zaintzaren
Usurbil, Sagardoaren Usurbil...
hamalau ezaugarri nabarmendu
dituzte herriaren bueltako
turismo eskaintza josteko
orduan.

Jon URBE eta Gorka RUBIO | FOKU

herri bat topatu dut, gizarte
eredu alternatibo bat eraikita
daukana. Usurbilen dagoeneko
gauzak beste modu batera egi-
ten dira. Turismoarekin ez du
izan inolako harremanik ez du-
gulako pentsatu inoiz hori era-
kargarria izan zitekeenik ino-
rentzat. Eta ni liluratuta nago
eta liluragarria izan daiteke
beste askorentzat ere». Begira-
da zabaldua, «garrantzitsua
da eredu berri hau aplikagarria
dela kasik edozein herritan.
Kontua da guk balioa ematea
gure berezitasunei, guk eraba-
kitzea zer erakutsi eta nola eta
onuraduna herria izatea. Kan-

potik datorrenari esan 'guk he-
men gauzak beste modu bate-
ra egiten ditugu. Ezagutu gai-
tzazu eta gozatu ezazu'. Hori
Euskal Herrian herri askok
esan dezakete. Turismoaren
kontzeptua aldatu egin behar
dugu. Turismo hitza entzun
eta burura zer datorkigun alda-
tu behar dugu. Hori aldatzera
goaz Usurbilen eta horrek eka-
rriko du bisitaria ere agian al-
datzea».

HAMALAU USURBIL

Elkarriketa eta bilketa proze-
su horietatik abiatuta, hama-
lau Usurbil daudela ondorioz-

Herriko eragileekin batera egindako prozesuan, hamalau Usurbil identifikatu dituzte: sagardoaren Usurbil, euskararena, kaleko artearena, txalapartarena, zaintzarena...

«Usurbil horietan guztietan bada ezaugarri komun bat: herri bizia da, inguruan gertatzen denarekiko eta bere komunitatearekiko konpromiso sozial eta politiko handia duena»

tatu dute. **Sagardoaren Usurbil**; sagardoa, sagardogintza eta bere bueltako unibertso guztia herri identitatearen zati garrantzitsua baita. **Euskarren Usurbil**. Usurbilen ezaugarrietako bat da euskararen erabilera handia. Beraz, Usurbil helmuga egokia izan daiteke euskaraz egun bat pasa nahi duenarentzat. Besterik gabe Usurbila etorri eta euskaraz bizi. «Hori bere horretan hor dago, baina guk balioa eman nahi diogu eta eskaintza bihurtu. Askotan ez diogu euskarari balioa ematen, ez dugu ikusten erakargarria izan daitekeen zerbait bezala, baina euskaldun asko egon daitezke haurrekin egun- pasa bat euskaraz egin nahi dutenak», esan du Maiak.

Nekazarien Alkartasuna Kooperatibaren Usurbil. Ehun urte baino gehiago dituen erakundea da, herriaren antolakuntza eredu eta ondare baliotsua. Izugarritzko mugimendua dauka; hori ezaguturazi eta balioa eman nahi zaio. **Zero Zabor Usurbil**. Europa mailan hondakinen tratamenduan lehen mailan dago. Europako abangoardian dago adierazle guztien arabera. Hori nabarmendu nahi dute eta turismo eskaintza bihurtu. Usurbil herri aitzindaria da zaborraren kudeaketan, herriaren gaur egungo ezaugarri nagusietakoa bihurtzeraino. Eredua ezagutu nahi duen oro etor daiteke bisitan. **Errebotearen Usurbil**. Zubietako frontoia eta pilota jarduera berezia na-

barmentzekoak dira. **Txalapartaren Usurbil**. Artze anaiak txalapartaren pizkundean protagonista izan ziren eta orain Oreka TX taldeak Usurbilen du egoitza. **Naturaren Usurbil**. Andatza, Mendizorrotz eta Arratzain mendiek inguratuta, oinez zein bizikletaz egiteko aukera ugari dade. Horiek bildu eta eskaintzea da asmoa. **Errioaren Usurbil**. Lan honen bidez erriolari begira jarri nahi dute herria. Auzoak lotzen ditu eta itsasorako atea da. **Angularen Usurbil** ere nabarmentzeko da.

Memoria historikoaren Usurbil. Usurbil 1936 taldea 36ko gerraren memoria historikoaren bueltan lan bat egingen ari da. Horrek ere izango du tokia. **Ez Dok Amairuren Usurbil**. Euskal kulturen aparteko garrantzia daukan herria da Usurbil. Ez Dok Amairuren historiari lotua dago, bertako partaide batzuk herriko semeak zirelako. Mikel Laboarekin lotura oso berezia dauka, Zumeta, artzetarrak, Remigio Mendibururen eskultura, Rikardo Arregiren hitzaldi historikoa herrian... Usurbilek leku propioa dauka euskal kulturaren mapan.

Kaleko Artearen Usurbil. Usurbilgo kaleak artez beteak daude: Zumeta, Alejandro Tapia, Remigio Mendiburu, Arrastalu, Xabier Laka, Irantzu Lekue, Judas Arrieta... hori ere balioan jarri nahi du egitasmoak. **Zaintzaren Usurbil**. Herria aitzindaria izaten ari da zaintza eredu berrien bilake-

Lehen lerroan, Remigio Mendibururen eskultura. Atzeko partean, Judas Arrietaren horma irudia. Usurbil aberatsa da kaleko artean eta hortik tiraka sortu dute Usurbil Museo Irekia kontzeptua. Gorka RUBIO | FOKU

tan. Matiarekin batera zaintza behar bereziak dituztenentzako apartamentuak eraikitzen ari dira eta Txirikordako belauldi arteko etxebizitza komunitarioa ere hor dago.

Ondare historikoaren Usurbil. Errotarriak, baserriak, mugarriak... ondare hori zaindu eta gozagarri jartzeko lan handi bat egin da.

ERRITMO DESBERDINAK

Aipatutako hamalau Usurbil horiek jarri ditu mahai gainean proiektuak. «Usurbil horietan guztietan bada guztiak ardatzen dituen ezaugarri bat: Usurbil herri bizia da, inguruan gertatzen denarekiko eta bere komunitatearekiko herriarren konpromiso soziala eta politikoa handia da, auzolanean aritzen den herria da eta horren isla da gure herriaren gaur egungo argazkia. Artzeren poema batek esaten duenez, ‘iturri zaharretik edaten dut, ur berria edaten, beti berri den ura, betiko iturri zaharretik’. Uste dut ondo irudikatzen duela nola ari garen herria eraikitzen; iraganetik oraina

eraikitzen, baina etorkizuna zerumugan. Eta etorkizuneko erronka horiei tokikotik erantzuten eta elkarlan publiko komunitario batean oinarrituz egitasmo eraldatzaileak martxan jartzen».

Nabarmentzen dutenez, turismo eskaintza bat baino gehiago da 650 Usurbil Bizi. Herri proiektu bat da, erritmo desberdinak eta epe luzerako begiratu dituen. Maiaren hitzetan, «hamalau Usurbil horiek dira herriaren identitatearen ezaugarri nagusiak. Horietako bakoitzak eskaintza sorta izango du. Batzuk egitasmo handiak eta epe luzera begirakoak dira; beste batzuk er-tainak eta epe laburrera; eta beste batzuk txikiagoak dira eta epe motzean martxan jartzeko modukoak».

Proiektua bigarren fasean sartu da eta hausnarketa sakon horretatik piztutako lehen printzak errealitate bihurtzen hasiko dira. Urriaren 14an aurkeztuko dute proiektuari lotutako webgunea. Atari horrek jasoko du proiektuaren arima eta turismo begirada berritza-

Memoria historikoaren
Usurbil ere nabarmetzen
du turismo proiektuak.
Irudian, duela aste batzuk
Irubide inguruan 36an
fusilatutako omenez
inauguratutako oroigarria.
Jon URBE | FOKU

le horretatik prestatutako eskaintzak. Adibidez, Euskararen Usurbil martxan da dagoeneko, «etorri eta gozatu». Sagar doaren Usurbili dagokionez, agenda eguneratu bat izango da web atarian: e formakuntza ikastaroak, sagardotegiak...

Hasierako eskaintza izarretako bat Usurbil Museo Irekia izango da. «Mapa bat osatu dugu eta eskuorriak. Usurbilen dauden artelan guztiak ezagutzeko materiala sortu dugu. Usurbil izugarritzko aberatsa da horma irudietan: Irantzu Lekue, Judas Arrieta, Zumeta, Axpi, Arrastalu... herri gutxiak daukate Usurbilek daukan horma irudien bilduma, edonoren eskura, dohain», nabarmendu du Maiak. Eskultura sarea ere oparoa da: Laka, Mendiburu, Zumeta, Gorriti...

Zumetaren horma irudiak, pilotalekuaren atzeko partean dagoenak, 50 urte bete ditu 2023an. Horma irudi hori da, hain justu, proiektuaren ikonoa. «Euskal Herriko horma irudi sinbolikoena da. Datorren urtean 50 urte beteko ditu eta hainbat ekimen antola-

tzen ari gara Euskal Herri eta nazioarte mailan ikonoa izan dadin. Dimentsioengatik eta ezaugarriengatik bakarra da. Eta Euskal Herriko historiako artistarik ezagunenetakoa egin zuen. Uste dugu ez daukala merezi duen presentzia Euskal Herriko arte erakusleahoan. Usurbilek daukan perla da, altxorra, edonoren eskura dagoena. Ekimen interesgarriak ari gara antolatzen Zumetaren familiarekin batera», jarraitu du proiektuaren koordinatzaileak.

«Usurbilek hor dauka, asfaltitik, baina guk egingo duguna da, proiektu honen filosofiarekin bat, balioa eman eta erakutsi. Guk erabakitzen dugu zer eta nola», gaineratu du Solaberrietak.

Lehen txanpa honetan martxan jarritako beste proiektua Ez Dok Amairuren parke publikoa da. «Ez Dok Amairuren unibertsoan oinarritua, Kabiene coworking-gunearekin elkarlanean ari gara, Anaerreka-ko parkea Ez Dok Amairuren parkea bihurtzeko. Kabiene diziplina desberdinetako jen-

dea aritzen da eta elkarrekin diseinatuko dute parkea. Natura eta kultura uztartuko dituen gunea eta, era berean, Ez Dok Amairu ezagutzera emateko tokia izango da. Kultur transmisioaren gune izatea nahiko genuke», esan du alkateak.

Gabon garaiari begira, 650 Usurbil Bizi otarra diseinatzen ari dira. «Proiektu honen balioak biltzen dituen otarra izatea nahi dugu. Bertako ekoizleekin eginikoa, baina ohiko otarrak normalean janariz osatzen dira. Kasu honetan, janariaz gain, barne hartuko ditu musika taldeen diskoak, liburuak, herriko diseinatzaileen arropak... Beste otar kontzeptu bat sortu dugu herriko merkatarik elkartearekin eta Alkartasuna kooperatibarekin batera. Horko irabazien onuradunak ekoizle horiek eta merkatarik izango dira», esan du Maiak.

Proposamen eskaintza horretan aurreikusita daukate epe laburrean Zero Zabor bisita gidatuak eta zaintza ereduari lotutakoak martxan jartzea. Alkateak nabarmendu duenez, dagoeneko gai horiek bisitak ekartzen dituzte herrira.

Horrez gain, Mikel Laboa plazan informazio gune bat jarriko dute, bi metrotik gorako totem bat izango da. Interneteko leihoaz gain, garrantzitsutzat jotzen dute proiektuak kalean presentzia izatea eta totem hori izango da ekimenaren irudi nagusia.

BEGIRADA LUZEKO PROIEKTUA

«Epe luzeko proiektua da. Herri proiektua. Eta norabide horretan ari gara lanean. Dimentsioa handia da, baliabide propioekin eta mugatuekin ari gara eta epe luzerako begirada behar da. Garrantzitsua zen nondik hasi. Webgunea izango

da guztiaren hasiera. Hortik aurrera joango gara eskaintza zabaltzen», esan du Solaberrietak. Gaineratu duenez, «niretzat herri proiektu oso garrantzitsua daukagu esku artean. Usurbilen identitatearen inguruan errelato bat eraikitzen du eta barne proiektzioa garrantzitsua da, gu asko zaintzen ari garena. Guk lortzen badugu errelato horrekiko, herri identitate horrekiko kohesio bat, horrek ekarriko du proiektu honekiko herritarren babesa, atxikimendua, lotura... herri identitate horrek harrotasun bat sortu behar du eta kanpora begira erakusteko gogo bat piztu. Garrantzitsua da denon artean adostea zer den kanpora begira erakutsi nahi duguna. Herriko eragileekin egiten ari garen lanketa horrek dagoeneko onurak ekarri ditu. Gerora ez dakit zer emango duen, baina dagoeneko egiten ari den lanari balioa eman nahi nioke. Herria dinamizatzen ari gara adostasunetik, kohesiotik eta harrotasun horretatik. Hori garrantzitsua da jendea pizteko eta proiektu honetara erakartzeko. Horretan ari gara».

Urtero diru partida bat egongo da proiektu desberdinak martxan jartzeko, pixkanaka eskaintza zabaltzeko. «Proiektua sortzen eta dinamizatzen Jon Maia aritu da, baina Jon ez da betirako hemen egongo. Herriko eragile desberdinak dau- de proiektuaren gainean eta guretzako hau dinamizatze- ko elkarrekin proposa Noa da. Dagoeneko martxan daukagu lantalde bat proiektuaren inguruan eta Noa ere parte da. Aurrerantzean bere zereginetako bat izango da hori dinamizatzea. Proiektuak langile bat izango du eta bulego bat martxan jarriko da», aurreratu du alkateak.